

Cuprins

Abrevieri	5
Capitolul 1. Considerații generale.....	7
Capitolul 2. Parte introductivă.....	18
2.1. Reglementarea infracțiunilor contra patrimoniului în Codul penal din 1968 și noul Cod penal	18
2.2. <i>Ratio legis</i>	35
2.3. Aspecte comparative, perspectivă doctrinară	41
2.3.1. Conceptul de patrimoniu în dreptul civil.....	41
2.3.2. Patrimoniul, din perspectiva dreptului penal.....	47
2.3.3. Aspecte comune infracțiunilor contra patrimoniului din Codul penal român din 1968.....	53
2.3.4. Perspective de reglementare în materia infracțiunilor contra patrimoniului	61
Capitolul 3. Descrierea infracțiunilor contra patrimoniului	66
Capitolul 4. Aplicarea în practică a infracțiunilor contra patrimoniului	138
Capitolul 5. Infracțiunile contra patrimoniului în legislații străine	178
5.1. Infracțiunile contra patrimoniului în legislația franceză.....	178
5.2. Infracțiunile contra proprietății în legislația belgiană ...	186
5.3. Infracțiunile contra patrimoniului în legislația italiană	194
Capitolul 6. Concluzii	203
Bibliografie	209

Mihail-Silviu Pocora

Monica Pocora

**INFRAȚIUNI
CONTRA PATRIMONIULUI
PRIN NESOCOTIREA ÎNCREDERII**

Universul Juridic
București
-2014-

Abrevieri

alin.	alineat
art.	articol
C. Ap.	Curtea de Apel
C. civ.	Codul civil
C. pen.	Codul penal
C. pr. civ.	Codul de procedură civilă
C. pr. fisc.	Codul de procedură fiscală
col.	colegiu
dec.	decizie
Dreptul	Revista „Dreptul”
ed.	ediție
Ed.	Editura
<i>ibidem</i>	în același loc
ICCJ	Înalta Curte de Casație și Justiție
<i>idem</i>	același autor
Jud.	Judecătoria
lit.	litera
M. Of.	Monitorul Oficial al României, Partea I
NCC	noul Cod civil
NCP	noul Cod penal
O.G.	Ordonanța Guvernului
O.U.G.	Ordonanța de urgență a Guvernului
op. cit.	opera citată
p.	pagina
pct.	punctul
pen.	penal (ă)
pop.	popular

pp.	paginile
RDP	Revista de Drept Penal
RRD	Revista Română de Drept
s.	secție
s.n.	sublinierea noastră
sent.	sentință
Trib.	Tribunalul
urm.	următoarele
vol.	volumul

CAPITOLUL 1

Considerații generale

Domeniul protecției penale a patrimoniului, în general, a făcut obiectul cercetării de diferite nivele în repetate rânduri. Cu toate acestea, se poate constata cu claritate faptul că în prezent nu se poate afirma că toate aspectele ocazionate de acest tip de fapte antisociale sunt sedimentate și lămurite atât în doctrină, cât și în practica judiciară. Mai mult, o temă de acest tip este și mai important să fie abordată și elucidată în prezent în condițiile în care criza economică a demonstrat că numărul de infracțiuni îndreptate contra patrimoniului este în continuă creștere.

În susținere sunt datele statistice înscrise în raportul de activitate al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție pe anul 2012¹. Astfel, comparând datele statistice înregistrate în anul 2008 cu cele din 2012 se constată creșteri semnificative la cele mai des comise infracțiuni dintre cele îndreptate contra patrimoniului: furtul, de la 11.655 de cazuri la 15.458, tâlhăria, de la 2.379 de cazuri la 2.963 de cazuri, înșelăciunea, de la 1.755 de cazuri la 2.479 de cazuri, delapidarea, de la 354 de cazuri la 450 de cazuri.

Din toate timpurile, legiuirile de un fel sau de altul au inclus norme de incriminare a comportamentelor care aduc atingere într-o manieră nejustificată patrimoniului².

Astfel, încă din perioada sclavagistă erau pedepsite cu asprime furtul, tâlhăria, jaful, pentru ca apoi, în perioada feudală, să se extindă treptat represiunea penală, cuprinzând în sfera sa toate faptele prin care se putea aduce atingere patrimoniului. De regulă, furturile mărunte se pedepsesc cu biciuirea, însă la al

¹ www.mpublic.ro/presa/2013/bilant2012.pdf.

² Gh. Vizitiu, *Delapidarea*, Ed. Lumina Lex, București, 2001, p. 11.

treilea furt se aplica pedeapsa cu moartea (*tres furtileus*). Când furturile erau grave se putea aplica pedeapsa capitală încă de la primul furt.

Sistemele de drept penal moderne, deși și-au adecvat instrumentele, au menținut un regim destul de sever pentru anumite forme de activitate infracțională îndreptate împotriva patrimoniului. Totodată, au extins cadrul incriminator și la alte fapte specifice relațiilor economice din societatea modernă.

Și în vechiul drept românesc se regăsesc reglementări foarte detaliate referitoare la aceste infracțiuni. Astfel, *Pravilele lui Vasile Lupu* – „*Cartea pentru învățăături*” (1646) și Matei Basarab, *Îndreptarea legii* (1652), *Codicele penale* ale lui Alexandru Sturdza în Moldova (1862) și ale lui Barbu Știrbei (1850, în Muntenia) conțineau dispoziții cu privire la infracțiunile contra patrimoniului.

În perioada modernă, *Codul penal român din 1864* a inclus în capitolul referitor la „Crime și delictе contra proprietății” numeroase incriminări inspirate din Codul penal prusac – art. 306-380 – privitoare la apărarea patrimoniului, menite să asigure cu mijloace mai severe ocrotirea acestuia. În Codul penal de la 1864, în grupul infracțiunilor contra proprietății erau incluse și unele infracțiuni care aveau numai indirect legătură cu ocrotirea patrimoniului. În cadrul acestui capitol, în secțiunea dedicată furtului, art. 306 prevedea că „acela care va lua printr'ascunsu unu lucru mișcătoru alu altuia cu cugetu de a și'lu însuși pe nedreptu, seversesce unu furtu”. O prevedere specială era inclusă în art. 307, care privea furtul în ipoteze speciale în termenii următori: „tainicele luări urmate ori de către bărbat spre paguba muerii sale, ori de către muere spre paguba bărbatului său, ori de către un văduv sau văduvă cu privire la lucrul soțului răposat, ori de către copiii sau alte rude în linie descendentă, spre paguba tatălui sau a mamei, sau alte rude în linie ascendentă, ori de către tată sau mamă sau alte rude în linie ascendentă spre paguba copiilor lor sau altor rude, ori de către afini, ori de către frați și surori între dânșii, nu se pot socoti furturi, ci sunt supuse numai la despăgubirea civile”.

Secțiunea a IV-a din capitolul dedicat infracțiunilor contra patrimoniului în Codul penal 1864 era denumită „Despre abusu de încredere”. Primul text din această secțiune era cel din art. 322, care prevedea că oricare va specula asupra trebuințelor, slăbiciunilor sau patimelor unui minor ca să îl facă să subscrie spre a sa pagubă obligațiuni, chitanțe sau vreun înscris pentru împrumut de bani ori de lucruri mișcătoare ori de înscrisuri comerciale sau de orice alte înscrisuri de îndatorare, sub orice formă, se va pedepsi cu închisoare de la două luni până la doi ani și cu amendă. În articolul următor, se pedepsește fapta de a pune deoparte sau de a risipi în paguba proprietarilor, a posesorilor ori a deținătorilor obligațiuni, bani, mărfuri, bilete, chitanțe sau orice alte acte de acest fel și care i-au fost date sub titlu de închiriere, de depozit, de mandat sau pentru vreun lucru cu plată ori fără plată, cu îndatorire de a-l preda înapoi sau de a-l înfățișa ori de a-l întrebuința într-un anumit fel. Fapta descrisă era mai gravă dacă era comisă de o slugă, un om cu simbrerie, un ucenic, calfă, grămătic, lucrător, ajutor, în paguba stăpânului lor.

În art. 327 C. pen. 1864 era incriminată o faptă asemănătoare cu cea din art. 216 C. pen. 1968, cu următorul conținut: „Celu ce gasindu pe drumuri ori pe ulita lucruri ce nu sunt ale sale, si intrebându-se despre ele, le va tagadui, se socotesce ca a comis unu abusu de incredere si se va pedepsi cu inchisoare de la cinci-spre-dece luni”. Același nivel de gravitate este conferit și faptei celui care, „găsind într-o curte, grădină, în grajduri ori în altă, încăpere, bani ori lucruri ce nu sunt ale sale, și nu le va arăta stăpânului locului ori chiriașului”.

În cadrul aceluiași capitol, secțiunea a V-a definea „Încelăciunea sau escrocheria”. În art. 332 din această secțiune se prevedea că acela care, în vedere obținerii unui folos, face să nască o amăgire în paguba averii altuia sau făcând să treacă de adevărate fapte mincinoase sau prefăcând în mincinoase fapte adevărate ori suprimându-le în întregime este culpabil de înșelăciune. În mod asemănător cu reglementarea din Codul penal din 1968, art. 334 C. pen. 1864 prevedea că „celu ce va intrebuinta sau nume sau calitati mincinoase, sau uneltiri viclene ca sa induplece pe oameni a

crede vre o întreprindere mincinosă, vre o putere sau vre unu creditu închipuitu, ori ca să facă a se naște speranța, sau temerea vre unei isbuitiri, vre unei nenorociri sau a vre unei întimplări chimerice, și printr-acesta va amăgi pe cineva să i dea bani, mobili sau obligatiuni, dispozițiuni, bilețuri, promisiuni, chitante sau înscrisuri liberatoare, și prin vre unulu dintr-acele mijloce va lua sau va cerca să ia cu viclenia totă sau parte din averea altuia, se va pedepsi cu închisoare de la șese luni pînă la doi ani și cu amendă de la cinci deci pînă la două mii lei, fără a se apăra cu acesta de alte mai mari pedepse ce i s-ar cuveni de va căde în crima de plasmuire”.

În variantă de specie, cel ce va înșela pe cumpărător asupra probei lucrurilor de aur sau argint, asupra calității unei pietre mincinoase, vîndută de bună, sau asupra felului ori cantității mărfii, precum și acela care, prin întrebuițare de mincinoase dramuri sau măsuri, va înșela asupra cîtimei lucrurilor vîndute se va pedepsi cu închisoare de la o lună pînă la șase și cu amendă.

Tot în această secțiune regăsim inclusă și o normă care incrimina o faptă cu privire la nesocotirea dreptului de autor. Art. 339 din această secțiune prevedea că „ori ce editiune de scrieri, de compuneri musicale, de desemnuri, de pictura sau de ori ce alta producțiune care se va fi tiparitu sau gravatu cu ori ce mijlocu fără voia autorului, se socotesce contra-facere, și veri ce contra-facere este delictu”.

În categoria infracțiunilor contra patrimoniului erau incluse și normele din secțiunea a VI-a, denumită „Bancrută”. Conform art. 343 din această secțiune, cei culpabili de bancrută frauduloasă se pedepseau cu reclusiunea. Mai mult, cei care, conform Codului comercial, erau declarați complici la bancrută frauduloasă erau pedepsiți cu aceeași pedeapsă ca și autorii înșiși, în timp ce aceia care erau declarați culpabili de bancrută simplă se pedepseau cu închisoare de la o lună pînă la doi ani.

În temeiul art. 346 din aceeași secțiune, „sindiculu care va fi culpabile de viclenia și rea întrebuițare în împlinirea datoriilor sale de administrare, se va pedepsi cu închisoare de la două luni la doi ani și cu amenda de la două sute pînă la două mii lei”.

Conform aceluiași act normativ, comitea infracțiune și creditorul care a făcut cu falitul ori cu altă persoană învoiri în folosul său, ca să dea votul său spre paguba masei creditorilor sau care a fost parte la o tocmeală frauduloasă din care a rezultat pentru sine un folos în sarcina activului falitului.

Capitolul continua cu secțiunea denumită „Jocuri de noroc, loterii, tulburări și fraude întrebuintate la licitațiuni publice”. În art. 351 din această secțiune se prevedea: „Cei cari in adjudicațiunile proprietatei, usufructului sau inchirierii lucrurilor miscatoare, ori a vre-unei întreprinderi sau a ori carii aprovisionari, voru impedita sau turbura libera concurenta la licitatiuni, sau la sumisiuni prin oferte, întrebuintandu violenta seu amenintari ori naintea sau in timpul licitatiunilor ori sumisiunilor, se voru pedepsi cu inchisorede la cinci-spra-dece dile pina la sese luni si cu amenda de la una suta pina la doue mii cinci sute lei”. În variantă mai gravă, fapta putea fi comisă de către cei care „formând asociațiuni cu scopul de a specula asupra licitațiunilor publice, vor depărta pe concurenți, prin daruri, promisiuni sau alte mijloace spre a face să scadă prețurile obiectelor puse în licitațiune”. În acest caz, sancțiunea era închisoarea de la o lună până la un an.

Capitolul se încheia cu două secțiuni dedicate faptelor de distrugere și a celor care puneau în pericol viața mai multor persoane. Spre exemplificare, cităm prevederile art. 360 din ultima secțiune, în conformitate cu care „ori care, cu vointa, va pune focu la lemne taiate in padure sau la bucate secerate sau la fenete cosite, fie acele lemne gramadite, ori asedate aproape unele de altele, precumu si bucate gramadite, ori facute stoguri, sau fenulu strinsu in capite, clai, ori sire, daca aceste lucruri nu voru fi ale lui, se va pedepsi cu reclusiune de la trei pina la cinci ani”.

Codul penal român din 1936¹ reglementa și el faptele contra patrimoniului. Acestea se regăseau în Cartea II, Titlul XIV intitulat „Crime și delictе contra patrimoniului” – art. 524-573, sistematizat în cinci capitole: Capitolul I – Furtul; Capitolul II – Tâlhăria și

¹ Publicat în M. Of. nr. 65 din 18 martie 1936.